

JUSTIITS- JA DIGIMINISTEERIUM

Riigikantselei
riigikantselei@riigikantselei.ee

Teie 23.01.2026

Meie 18.02.2026

nr 2-5/26-00157,
RIIGIKOGU/26-
0101/-2T
nr 8-2/591

Ettepanek Vabariigi Valitsuse seisukoha kujundamiseks (804 SE)

Riigikantselei edastas Justiits- ja digiministeeriumile Vabariigi Valitsuse seisukoha kujundamiseks Kalle Grünthali 21. jaanuaril algatatud karistusseadustiku (KarS) muutmise seaduse eelnõu (804 SE). Eelnõuga soovitakse täiendada karistusseadustikku järgmise uue paragrahviga.

§ 311¹. Prokuröri poolt kohtumenetluses lubamatu toimingute tegemine

Prokuröri poolt valeandmete esitamise, menetlusedokumentide võltsimise, võltsitud menetlusedokumentide kasutamise, kaitseõiguse rikkumise või mõne muu kriminaalasja tegelike asjaolude moonutamise eest, -

karistatakse rahalise karistuse või kuni kolmeaastase vangistusega.

Eelnõu seletuskirja kohaselt on eelnõu eesmärgiks tagada kontroll prokuratuuri tegevuse üle ning panna nad oma tegevuse eest vastutama, sest sisekontroll ei toimi ning välistada tuleb olukord, kus prokurörid oma tegevusega ei saaks nii riigile, kui rahvale kahju tekitada.

Olles eelnõuga tutvunud, märgime, et eelnõus esitatud uue sätte koosseisuelemendid on juba kehtiva õigusega kaetud ning täiendava paragrahvi lisamine oleks mitte üksnes tarbetu, vaid ka asjatult segadust tekitav.

- Ametialane võltsimine on kaetud KarS § 299 lg-ga 1, mille kohaselt ametiisiku (sh prokuröri, kes on ametiisik KarS § 288 lg 1 tähenduses) poolt dokumendi võltsimine või võltsitud dokumendi väljaandmine on kuritegu.
- Valeandmete esitamine on kaetud KarS § 280 lg-ga 1 ja 2. Kui prokurör esitab haldusorganile teadvalt valeandmeid, eesmärgiga saada ametlik dokument või omandada õigus, on see karistatav KarS § 280 lg 2 alusel.
- Üldine dokumendi võltsimine ja võltsitud dokumendi kasutamine on hõlmatud KarS §-ga 344 ja 345.
- Kriminaalasja tegelike asjaolude moonutamine sisaldub KarS § 316 lg-s 1, mille kohaselt on kriminaalkorras karistatav tõendi kõrvaldamine või kunstlik loomine, eesmärgiga takistada asjaolude tuvastamist. Kui asjaolude moonutamine seisneb teadvalt süütu isiku süüdistamises, kohaldub KarS § 310. Kui see seisneks menetluse teadvalt ebaseaduslikus lõpetamises või süüdistusest loobumises, kohalduks KarS § 311³.
- Kaitseõigus on põhiseadusega kaitstud põhiõigus. Kaitseõiguse rikkumist loetakse nii kriminaal- kui väärteomenetluses oluliseks rikkumiseks, mis võib olla aluseks kohtuotsuse tühistamisele (KrMS § 362 p 2; VTMS § 175 p 2). Ausa ja õiglase menetluse ja menetlusaluse isiku õiguste kaitseks on kriminaalkaristused ette nähtud süütegude eest nii kohtueelses,

kohtuvälises kui kohtumenetluses (KarS 18. ptk, 2. jagu, §§-d 310 - 323¹). Prokuröri poolt ametikohustuste süüline täitmata jätmine või mittekohane täitmine võib seejuures olla prokuratuuriseaduse alusel karistatav ka distsiplinaarkorras (ProkS § 31) ning kohtus vääritud käitumise eest (menetluse pahatahtlik venitamine, kohtu eksitamine jms) võib kohus kohaldada nii kaitsjale, esindajale kui prokurörile trahvi kuni 3200 eurot KrMS § 267 lg 4 alusel.

Lisaks juhime tähelepanu, et karistusseadustik juba sisaldab paragrahvi, mille number on 311¹ ja mis kehtivas seaduses näeb ette vastutuse kohtunikuabi või kohtujuristi poolt teadvalt ebaseadusliku kohtulahendi tegemise eest. Ei ole selge, kas eelnõuga soovitakse see kehtiva seaduse säte tühistada või on tegu paragrahvinumbri valikul eksitusega, ent meie hinnangul kehtiva KarS § 311¹ tühistamiseks või muutmiseks põhjust pole.

Eelnimetatud põhjusel teeme Vabariigi Valitsusele ettepaneku eelnõu mitte toetada.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)

Liisa-Ly Pakosta
justiits- ja digiminister

Mari Haav
mari.haav@justdigi.ee